



WILHELM
PETERSON-BERGER
1867-1942

Romans

för violin och orkester i d-moll

Romance

for Violin and Orchestra in D minor

Källkritisk utgåva av/Critical edition by Cristian Marina

Levande Musikarv och Kungl. Musikaliska akademien

Syftet med Levande Musikarv är att tillgängliggöra den dolda svenska musikskatten och göra den till en självklar del av dagens repertoar och forskning. Detta sker genom notutgåvor av musik som inte längre är skyddad av upphovsrätten, samt texter om tonsättarna och deras verk. Texterna publiceras i projektets databas på internet, liksom fritt nedladdningsbara notutgåvor. Huvudman är Kungl. Musikaliska akademien i samarbete med Musik- och teaterbiblioteket och Svensk Musik.

Kungl. Musikaliska akademien grundades 1771 av Gustav III med ändamålet att främja tonkonsten och musiklivet i Sverige. Numera är akademien en fristående institution som förenar tradition med ett aktivt engagemang i dagens och morgondagens musikliv.

Swedish Musical Heritage and The Royal Swedish Academy of Music

The purpose of Swedish Musical Heritage is to make accessible forgotten gems of Swedish music and make them a natural feature of the contemporary repertoire and musicology. This it does through editions of sheet music that is no longer protected by copyright, and texts about the composers and their works. This material is available in the project's online database, where the sheet music can be freely downloaded. The project is run under the auspices of the Royal Swedish Academy of Music in association with the Music and Theatre Library of Sweden and Svensk Musik.

The Royal Swedish Academy of Music was founded in 1771 by King Gustav III in order to promote the composition and performance of music in Sweden. Today, the academy is an autonomous institution that combines tradition with active engagement in the contemporary and future music scene.

www.levandemusikarv.se

Huvudredaktör/Editor-in-chief: Anders Wiklund
Notgrafisk redaktör/Score layout editor: Anders Högstedt
Textredaktör/Text editor: Erik Wallrup

Levande Musikarv/Swedish Musical Heritage
Kungl. Musikaliska akademien/The Royal Swedish Academy of Music
Utgåva nr 667/Edition no. 667
2014
Notbild/Score: Public domain. Texter/Texts: © Levande Musikarv
ISMN 979-0-66166-068-2

Levande Musikarv finansieras med medel från/Published with financial support from Kungl. Musikaliska akademien, Kungl. Vitterhetsakademien, Marcus och Amalia Wallenbergs Stiftelse, Statens Musikverk, Riksbankens Jubileumsfond, Svenska Litteratursällskapet i Finland och Kulturdepartementet.
Samarbetspartners/Partners: Musik- och teaterbiblioteket, Svensk Musik och Sveriges Radio.

Orkesterbesättning/Orchestra

Flauto I, II (anche Flauto piccolo)

Oboe I, II

Clarinetto I, II in B

Clarinetto basso in B

Fagotto I, II

Corno I, II, III, IV in F

Timpani

Arpa

Violin Solo

Violini I

Violini II

Viole

Violoncelli

Contrabassi

Wilhelm Peterson-Berger

Wilhelm Peterson-Bergers gärning är inte lätt att sammanfatta: tonsättare, musikkritiker och –skriftställare, operaregissör och librettoförfattare, översättare och idealistisk filosof. Till svårigheterna bidrar också att hans gärning bildar en odelbar helhet – Peterson-Berger var en idédriven personlighet som ville verka i enlighet med sina idéer, men också föra ut dem i musik och skrift. Han var på sin tid en av landets mest omtalade musikpersoner, där hans egna musikaliska verk bidrog till hans rykte, men ändå stod efter hans engagerade musikkritik som grund till hans ryktbarhet.

Wilhelm Peterson-Berger föddes 1867 i Ullånger (mellan Härnösand och Örnsköldsvik) av föräldrar med dalsländsk härstamning. Han hade tidigt drömmen om att bli tonsättare. Peterson-Berger studerade vid Musikkonservatoriet i Stockholm 1886–89, fortsatte med studier i Dresden 1889–90. Åter i Sverige var han musiklärare i Umeå och ledare för stadens musiksällskap 1890–92. Han återvände till Dresden, där han undervisade i musikämnen 1892–94. 1896 blev han musikkritiker i *Dagens Nyheter*, vilket fram till 1930 skulle bli hans fasta syssla vid sidan av komponerandet. Efter sin kritikertid flyttade han för gott till Sommarhagen på Frösön, där han redan 1914 låtit bygga sig ett hus av närmast skulpturalt slag. När dagskritikens snabba rytm inte längre pressade honom, kunde han mer koncentrerat skriva annat, men också komponera. Wilhelm Peterson-Berger avled i sitt jämtländska hem 1942, 75 år gammal.

Tonsättaren Wilhelm Peterson-Berger lämnade efter sig en både stor och varierad produktion. Hans verk i större format (de fem symfonierna *Baneret*, *Sunnanfärd*, *Same ätnam*, *Holmia* och *Solitudo* samt de fem musikdramatiska verken *Ran*, *Arnljot*, *Lyckan*, *Domedagsprofeterna* och *Adils och Elisiv*) är starkt präglade av hans kulturfilosofiska tänkande och var därför viktiga manifestationer från Peterson-Bergers sida. I Wagners anda skrev han själv operatexterna. Men paradoxalt nog har några av hans smärre verk fått störst spridning, pianostycken som samlingen *Frösöblomster* och körsånger som ”Stemning” och ”Killebukken”. Som sångtonsättare förenade Peterson-Berger sitt skickliga melodiskapande med en märkbar känsla för texters kvaliteter. Resultatet blev solosånger som tillhör de allra mest uppskattade.

© *Gunnar Ternhag*, Levande Musikarv

Romans för violin och orkester

När Peterson-Berger avslutat *Same ätnam* skrev han sin *Romans för violin och orkester* (1915), med tillägnet till just symfonins impuls-givare, den duktige violinisten Karl Tirén (1869-1955). Stycket uruppfördes vid en konsert i Stockholms konsertförening den 13 april 1916 med Sven Kjellström som solist och tonsättaren som dirigent, och den publicerades samtidigt i en sättning för violin och piano. Romansen är uppbyggd av två kontrasterande partier, en huvuddel med mörka, kärva och upprörda tonfall och en mellanepisod (som återkommer ännu en gång och vars stämning också får avsluta kompositionen) med milt lyriskt uttryck, där det drömande temat pendlar mellan dur och moll och upplöses i en fallande melodibåge som imiteras av orkestern.

© *Lennart Hedwall*, Levande Musikarv. Tidigare publicerad i MSCD 630.

Kritisk kommentar

Källmaterial

Utgåvan baserar sig på en källa: partituret i autograf (A).

Det exemplar som använts som förlaga återfinns hos Musik- och teaterbiblioteket i Stockholm under signum Z/Sv.

Ingen titelsida. Första partitursidan bär titeln: "Romans/för/violin och orkester/W. Peterson-Berger/1915".

Kommentarer

Repetitionsmarkeringar tillagda av en annan hand.

I materialet i Mazerska biblioteket, katalogpost 75, föreslås ett hopp från takt 205 till 230, med bifogad kommentar. "denna ändring har föreslagits av P.-B. själv 1927."

Andante con moto

TAKT	INSTR.	ANM.
5	va, vc.	<i>p</i> tillagd
7	cb.	<i>p</i> tillagd
23	fl., picc., clar.	<i>p</i> tillagd
38	vl. I, vl. II, va	<i>p</i> tillagd i analogi med ob 1
38	vc.	<i>p</i> ersätter <i>mf</i> i analogi med övriga instr.
89	cb.	<i>pizz</i> flyttad fr. t. 91 i analogi med va, vc.
121	tutti	<i>poco animato</i> tillagd av annan hand
127	tutti	<i>ritard.</i> tillagd av annan hand
129	tutti	<i>sempre tranquillo</i> tillagd av annan hand
129	cor.	textanvisning (<i>stopptoner</i>) ersatt med tecken (+)
137	cor.	textanvisning (<i>open</i>) ersatt med tecken (o)
141-142	va	legatobåge tillagd i analogi med vl.I
154	arpa	byte till G-klav i översystemet saknas
156	clar. 1, fag. 2	<i>p</i> tillagd
164	vl. solo	fermat på a2 tillagd av annan hand (saknas i alla andra stämmorna)
170	archi	<i>p</i> tillagd i stråkar i enlighet med cl. basso
195	vl. solo	<i>cresc</i> tillagd i enlighet med stråkar
196	vl. solo	<i>p</i> ersatt med <i>ff</i> i enlighet med stråkar
206	fl. 2, arpa	<i>mf</i> tillagd i enlighet med fl. 1 och fag.
214	tutti	<i>poco animato</i> tillagd av annan hand
220	tutti	<i>ritard.</i> tillagd av annan hand
222	tutti	<i>molto tranquillo e dolce</i> tillagd av annan hand
238	tutti	<i>poco animato</i> tillagd av annan hand
246-62	cb. 2	<i>scordatura</i> – E-strängen nedstämd till D – cb noterad på två system

Wilhelm Peterson-Berger

Wilhelm Peterson-Berger is a hard man to define: composer, music critic and author, opera director and librettist, translator and idealist philosopher. To compound matters, his achievements go to make up an indivisible whole – Peterson-Berger was driven by ideas and sought not only to work in accordance with them but also to express them in his music and writings. He was one of the country's most talked-about music personages of his time, with a reputation that rested not only on his compositions but also, and primarily, on his dedication to the art of music criticism.

Wilhelm Peterson-Berger was born in 1867 in Ullånger (between Härnösand and Örnsköldsvik) to parents of Dalsland extraction, and had dreamed of being a composer from a young age. He studied at the Royal Conservatory of Music in Stockholm from 1886 to 1889, continuing his studies in Dresden from 1889 to 1890. Back in Sweden, he became a music teacher in Umeå and head of the town's music society, a position he held until 1892, when he returned to Dresden to teach music for two years. In 1896 he became a music critic for *Dagens Nyheter*, which would remain his main permanent occupation alongside composing until 1930. On retiring as a critic he moved for good to Sommarhagen on Frösön, where he had had a house built of almost sculptural design back in 1914. When the fast pace of the daily critic no longer suited him, he was able to concentrate on other kinds of writing as well as composing. Wilhelm Peterson-Berger died in his Jämtland home in 1942 at the age of 75.

The composer Wilhelm Peterson-Berger left behind a large and varied catalogue. His grander-scale works (the five symphonies *Baneret*, *Sunnanfärd*, *Same ätnam*, *Holmia* and *Solitudo* and the five music dramas *Ran*, *Arnljot*, *Lyckan*, *Domedagsprofeterna* and *Adils och Elisiv*) are profoundly informed by his cultural philosophy and were therefore important manifestations on his part. In true Wagnerian spirit he wrote his own librettos. Paradoxically, however, some of his minor works are his most widely known, including piano pieces such as the collection *Frösöblomster* and choral songs such as 'Stemning' and 'Killebukken'. As a vocal composer, Peterson-Berger unified his melodic skills with a remarkable feel for textual quality to produce solo songs that are amongst the most popular of all.

© *Gunnar Ternhög*, Levande Musikarv
Transl. Neil Betteridge

Romance for Violin and Orchestra

When Peterson-Berger finished *Same ätnam* he wrote his *Romance for Violin and Orchestra* in D minor (1915), dedicated to the man who had given him the incentive for the symphony, the able violinist Karl Tirén. The piece was premiered at a concert at the Stockholm Concert Society on the 13th of April 1916 with Sven Kjellström as soloist and the composer conducting, and it was published at the same time in a version for violin and piano. The Romance is built up by two contrasting sections: one main part in a sombre, harsh and agitated tone language, and an interlude (that returns once again and whose mood concludes the work) with a mild, lyrical character, where the dreamy theme vacillates between major and minor and is dissolved in a falling melodic arch that is imitated by the orchestra.

© *Lennart Hedwall*, Levande Musikarv. Previously published in MSCD 630.
Transl. Robert Carroll